

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW		3. Miejscowość GĄDKOWICE
1. Nazwa HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY	2. Czas powstania ok.1350 r.; XIX w.	4. Adres (ulica, nr posesji) OBSZAR WSI 5. Przynależność administracyjna Województwo dolnośląskie Powiat milicki Gmina Milicz 6. Współrzędne geograficzne 51°34'09"N 17°27'12"E 7. Użytkowanie obecne MIESZKALNE, ROLNICZE 8. Stan zachowania 4
9. Materiały graficzne		
100 0 100 200 1:5 000 granica historycznego układu ruralistycznego		

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

Ok 1350 r. Gadconicze; 1483 r. Guntkowicz; 1619 r. Gonkowiz; 1787 r. Gungwiz, Gontkowiz; 1845 r. Gontkowitz, Gungwitz, Gontkowie; 1942 r. Schönkirch

Historia wsi:

pierwsza wzmianka pochodzi z ok. 1350 r. jako miejscowość należąca do kapituły wrocławskiej. W 1438 r. książę Konrad Biały przekazuje prawo własności Jakubowi z Gontkowitz, potwierdzając własność księstwa. W 1667 r. właścicielem staje się Hans Bernard Maltzan i dobra pozostają w rękach rodu do 1937 r. Pierwotnie znajdowała się tu siedziba pańska, w 1755 r. zainicjowana do przebudowy pałacowej, w jednej części zlokalizowany był kościół. Ponadto wskazuje się folwark, szkołę, wiatraj, 2 budynki gminne i 16 zagród, łącznie 33 wolne domostwa, zamieszkiwane przez 283 osoby. W 1845 r. majątek zamieszkiwało 385 osób, w tym 13 katolików. Parafia posiadała dwóch pastorów, pełniących posługę dla ewangelików i katolików. Majątek zwiększył się o młyn, browar i gorzelnię, cegielnię i 16 warsztatów rzemieślniczych. W 1902 r. właściciele posiadali majątek liczący 758 ha, w tym 240 ha pól uprawnych i 211 ha lasów, ponadto hodowlę koni i owiec merynosów. Ostatnim właścicielem był Joachim Carl Maltzan..

Układ przestrzenny:

wieś o układzie nierównomiernym, możliwe do wydzielenia części wschodnia i zachodnia. We wschodniej wyraźne pozostałości układu placowego i wielodrożnicy. W części centralnej kościół oraz znacznie pomniejszony staw, całość otoczona nasadzeniem lipowym, na północ od placu widoczne pozostałości folwarku w częściowo zatartym układzie kompozycyjnym. Na południowym wschodzie od granic wsi zlokalizowana leśniczówka. Część zachodnia to nierównomiernie sytuowana zabudowa przydrożna, rozciągnięta wzdłuż drogi do Milicza, oś wschód-zachód. Domostwa miejscami tworzą zwartą strukturę. Droga obsadzona dwustronnie drzewami, po północnej stronie, mniej więcej w połowie, zlokalizowany cmentarz. Z dawnej owczarni znajdującej się na północny wschód od wsi pozostał jeden budynek, folwark w całości zdestruowany.

Stanowiska AZP:

brak zlokalizowanych stanowisk w granicach układu wsi.

Postulaty:

utrzymanie budynku kościoła jako jedynej dominanty przestrzennej; ochrona nawsia wraz z zielenią wysoką; zachowanie i rewaloryzacja układu przestrzennego przez utrzymanie charakteru wsi i poprzez wprowadzenie zabudowy szczytowo lub kalenicowo względem osi drogi w 1. linii zabudowy lub poprzez zamykanie czworobocznych zagród; wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp.

Istniejące zagrożenia:

zaburzenie ekspozycji budynku kościoła; zabudowywanie nawsia; wprowadzanie współczesnej zabudowy nieuwzględniającej związków przestrzennych, tworzenie nowych linii zabudowy na obszarach pierwotnie przeznaczonych na łąki i pola, rozbiórka i przekształcanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów

Bibliografia:

Wytyczne konserwatorskie dla planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Milicz, OBiDZ Wrocław 1993
Zimmermann F.A., Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Brieg 1785, 7. Bd. S. 430
Knie J. G., Alphabetisch-statistisch- topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien, Breslau 1845, S. 104
Meßtischblatt, oprac. 1888, popr. i wyd. 1942, skala 1: 25 000

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Młeneń 1023 r.
Marta Kowalczyk